

PERSPEKTIVE TELEFONIJE

Dobrepoljska dolina prva na vrsti za nove priključke

Razširitev telefonskega omrežja v občini Grosuplje predvideva srednjeročni načrt Podjetja za PTT promet v Ljubljani. S pomočnikom direktorja podjetja za področje razvoja in naložb Nedeljkom Đukićem smo se pogovarjali o najpomembnejši naložbi – novi vozliščni telefonski centrali v Grosupljem z digitalno tehnologijo in tri tisoč priključki, ki je pravzaprav osnova za razvoj telefonije, pa tudi o povezavi med Grosupljem in Ljubljano. Pravkar poteka tudi program razširitve zmogljivosti v dobrepoljski dolini, ki je zapisan v letošnjih načrtih. Zasnovan je precej široko, tako da bodo poleg Vidma dobile telefone tudi okoliške vasi.

Zatika pa se pri denarju. Na PTT podjetju računajo na tri vire – na lasten denar, kolikor ga pač v tej dejavnosti imajo,

Nedeljko Đukić, pomočnik direktorja Podjetja za PTT promet Ljubljana

na bančna posojila, ki so draga in na udeležbo krajanov pri kreditiranju telefonskega omrežja. S prvima dvema viroma naj bi financirali prostore in centrale, samo omrežje pa bi plačali krajanji s individualnimi pogodbami, ki jih že pripravljajo. Na davek na telefonski impulz ni mogoče računati, ker gre za »višje« skupne potrebe, za tako imenovani višji prometni nivo oziroma povezave.

»Pri udeležni krajanov je treba poudariti, da prejšnjega nepovratnega združevanja letos ni več,« je povedal Nedeljko Đukić. »Ni več niti razvojne dinarja, prispevka SIS za razvoj niti združevanja denarja od impulzov na ravni delovnih organizacij. To so bila sredstva, predvidena za širjenje PTT zmogljivosti. Zdaj iščemo nove načine, med katerimi so že omenjene kreditne pogodbe z občani. Pogodbe pravkar pripravljamo, elementi pa še niso dorečeni. Zavzemamo se za enoten obrazec le-teh v Sloveniji.«

Prenizko zastavljeni načrti

Grosuplje je ena izmed tistih občin, kjer nove telefone najbolj potrebujejo, ugotavlja naš sogovornik. Na PTT podjetju so novelirali dolgoročni načrt občine. Ker razvoj telefonije zamuja, so morali predvideti večjo razširitev zmogljivosti, kot so sprva načrtovali. Prejšnji načrti so, denimo, predvidevali 1500 novih priključkov v Grosupljem, zdaj jih bo 3000, v Ivančni Gorici pa namesto 800 kar tisoč več.

Še najdlje je program razvoja telefonije v dobrepoljski dolini. Pogodbo za izvedbo programa oziroma za prenovno prostorov v stari osnovni šoli v Vidmu so podpisali PTT podjetje Ljubljana, krajevna skupnost Videm-Dobrepolje in izvršni svet občine. Prostore bodo prenovili po projektni nalogi PTT podjetja, v njih pa bodo uredili pošto enoto. Stara pošta namreč deluje v neprijetnih prostorih. Novo digi-

talno telefonsko centralo sistema Iskra SI-2000 bo financirala pošta in deloma tudi prenosne zveze z Grosupljem, del teh pa so že plačali krajanji. Ti bodo sami financirali krajevno naročniško telefonsko omrežje. Deloma so ga že z nakupom obveznic PTT in s kreditnimi pogodbami, v nekaterih krajevnih skupnostih pa so uvedli tudi samoprispevek. Prostore v stari šoli že prenavljajo, narejeno sredi junija. PTT podjetje je podpisalo pogodbo za Iskrino centralo, ki jo bodo namestili konec julija. Prenosni digitalni sistem Iskre Elektro zveze pa so deloma že montirali. Prometna propustnost centrale v Grosupljem dovoljuje le polovično izrabo nove videmske centrale, kar pomeni, da bodo nanjo v prvi fazi priključili dvesto novih naročnikov po prednostnem vrstnem redu, ki so ga pripravili v krajevnih skupnostih, dvesto pa jih bodo »prenesli« s stare centrale. V drugi fazi bo na voljo še štiri-sto priključkov.

Malo prostih mest za nove naročnike

Projekt za gradnjo kabelskega omrežja za novo centralo v Vidmu je že nared in zajema celo območje Kopolj, Vidma, Ponikev in Ilove gore ter delovne organizacije. Zaradi pomanjkanja denarja so gradnjo razdelili na dve fazi. V prvi so zbrali soglasja, pričakujejo pa še lokacijsko in gradbeno dokumentacijo. Izvajalec del bo PAP Telematika, začeli pa bodo maja. Prva faza del je finančno pokrita. Za drugo fazo je narejen projekt, pridobivajo pa še zasebna soglasja in se pogovarjajo o izvajalcu del. Občina se bo s krajanji dogovorila, kako priskrbeti dovolj sredstev. Vsi naročniki za drugo fazo telefonov ne bodo dobili prej, dokler ne bodo postavili nove centrale v Grosupljem. Tako lahko računajo na konec leta 1992 ali leto 1993. V prvi fazi so vse številke že zasedene, v drugi pa je za nove naročnike prostih še okoli 180.

»Grosupeljski program je osnova za celo občino,« pravi Ne-

deljko Đukić, »ker je pogoj za vse druge.« Povečano centralo smo predvideli že v prejšnjem srednjeročnem obdobju. Omogočili smo delno prenovno stare centrale in delovnim organizacijam ter podjetnikom dali sto števil. O grosupeljski telefoniji smo se večkrat pogovarjali s predstavniki občine. Osnovni so prostori, zato je občina prevzela nalogo, da zgradi prizidek k sedanji pošti. Delo je odlično opravila, tako da se bodo dela začela maja.«

Nekaj denarja za grosupeljski program je občina namenila iz proračuna, PTT podjetje pa bo kupilo telefonsko centralo v EWSD izvedbi sistema Iskra Siemens s tri tisoč priključki in financiralo prenosni sistem z mednarodno tranzitno digitalno centralo v Ljubljani. S kreditnimi pogodbami krajanov in sredstvi za urejanje stavbnih zemljišč pa bodo zgradili razvodno naročniško telefonsko omrežje.

Nova centrala in prenosni sistem bosta nared predvidoma do konca prihodnjega leta, krajevno in naročniško omrežje pa v skladu z možnostmi v letih 1992/93. Omeniti velja, da bo stara centrala v Grosupljem delala vzporedno z novo. PTT podjetje načrtuje, da bodo staro analogno centralo razbremenili tako, da bodo močnejše porabnike priključevali na novo digitalno, s tem pa omogočili boljše zveze vsem tistim, ki bodo navezani na staro. Celoten program telefonije v Grosupljem je skupaj s centralo, prostori in v prvi fazi s kabelsko povezavo do Ljubljane vreden nekaj več kot 90 milijonov dinarjev (po cenah iz decembra lani).

V Grosupljem pripravljajo tudi projekt za kabelsko televizijo. PTT podjetje je predlagalo, da bi oba projekta uskladjali in tako omogočili funkcionalno gradnjo omrežja. Tehnične rešitve bi morali uskladiti s strokovnimi službami PTT ter omogočiti koordinacijo med nosilcem gradnje kabelske televizije – Goranjem Servisi in PTT.

ROMANA SPENDE

Grosupeljska pošta: telefonija je njeno ozko grlo; razvoj telefonije v drugih krajih se navezuje na njen razvoj

ANKETA O RADENSKEM POLJU

Polje, kdo bo tebe ljubil?

Kraško Radensko polje je naravna znamenitost, ki leži v naši občini. Sredi polja je hrib, vrh hriba Kopanja izvira studenec – kako nenavaden pojav; poleg vrste drugih, ki navdušujejo ljubitelje narave pa tudi strokovnjake: biologe, agronome, naravovarstvenike. Tu je pravi jamarski poligon, saj so jame na Radenskem polju raziskovali že na začetku tega stoletja, celo prej, preden je bila odkrita Taborska jama. Tako posebno je to naše Radensko polje, da bi ga bila morala te dni obiskati celo skupina ameriških študentov, ki bi na Radenskem polju imeli svojo biološko in ekološko delavnico, pa so se prestrašili jugoslovanskih vročih političnih razmer in rožljanja z orožjem in so svoj obisk prestavili na prihodnje leto.

Kaj jim bomo prihodnje leto lahko ponudili? No, takrat morda še vedno enako čudovito in nenavadno kraško polje s ponikalnicami, belimi štokljami, čapljami, rdečenogimi postovkami, racami in ponirki, ki se na gostoljubnem Radenskem polju samo ustavijo v preletu ali pa si na njem spletejo gnezdo; polje, na katerem rastejo tako nenavadne cvetice, kot sta močvirski tulipan in škrlatno rdeča ilirska gladiola ali modra sibirski perunika in hkrati ob njih čisto suhozemne rastline, kakršno je vresje. Toda kaj bo od Radenskega polja ostalo našim potomcem, če ne bomo hitro našli zanj primerne rešitve, programa, ki bo ljudem ob njem dajal možnost zaslužka in preživetja ob domačem og-

njišču, ne da bi morali polje z melioracijami in drugimi dokaj na neuspeh obsojenimi posegi uničiti za vekomaj?

Kaj o usodi Radenskega polja menijo ljudje, ki tam živijo, naj bi odgovorila anketa, ki bo konec maja in v začetku junija zajela od 10 do 15 odstotkov prebivalcev petih krajevnih skupnosti. Na pobudo dr. Marušiča z Biotehniške fakultete vprašalnike pripravljata Marko Polič. Prebivalce bodo obiskali kar grosupeljski študentje, kar bo, kot pravijo na občini, kjer rezultate ankete že težko pričakujejo, kar za kakih petkrat pocenilo anketiranje.

Anketa želi odgovoriti zlasti na to, kaj si okoliški prebivalci predstavljajo pod »razvojem podeželja s poudarkom na varstvu narave in kulture«, kako bi si želeli razvijati svoje dragoceno okolje in s kakšnimi dejavnostmi. Občina bo tisti spodbujevalec, tisti motor, ki bo gnal naprej najboljše zamisli vse tja do republike, kjer si bo s pametnim projektom mogoče zagotoviti tudi denar. Namesto neuspelega izboljševanja pogojev za kmetijstvo bo treba ponuditi v uživanje drugačne vrednosti, ki bodo hkrati sposobne tamkajšnjim prebivalcem ponuditi dodaten zaslužek: izletništvo, raziskovalne tabore, naravoslovne delavnice za turiste iz domovine in tujine, domače gostinstvo namesto okolju sovražnih industrijskih delavnic. Ravno načrtovalna anketa pa naj razgrne, kaj si želijo in kakšne zamisli gojijo prebivalci sami.

BOGI PRETNAR

DAVKI PO NOVEM

Kaj pa olajšave za otroke?

Zakon o dohodnini v prvem odstavku 8. člena določa, da se zavezancem, ki vzdržujejo družinske člane, prizna posebna olajšava, in sicer se za prvega otroka in za vsakega vzdrževanega družinskega člana osnova zmanjša za znesek, ki znaša 8% povprečnega bruto osebnega dohodka zaposlenih v R Sloveniji. Za vsakega nadaljnjega otroka se olajšava poveča za 2% navedenega osebnega dohodka. Po navedeni določbi se olajšava povečuje zavezancu le za otroke, ki jih vzdržuje, ne pa tudi za ostale vzdrževane družinske člane. Olajšava za dva otroka, ki jo uveljavlja eden od zavezancev, znaša tako skupno 18% povprečnega OD v RS. V primeru, če bi zakonca z dvema otrokoma uveljavljala olajšavo vsak za enega otroka, je vsak zakonec upravičen do olajšave 8% navedenega OD.

Po drugem odstavku 8. člena zakona se olajšava za otroke, ki nadaljujejo šolanje na srednji, višji in visoki šoli v kraju izven stalnega prebivališča, poveča za 4% povprečnega OD zaposlenih v RS.

Po 9. členu zakona se za vzdrževane družinske člane štejejo otroci, posvojenci, vnuki, zakonec in starši oziroma posvojitelji zavezanca, ki jih zavezanec vzdržuje, če nimajo lastnih sredstev za preživljanje ali če so njihova sredstva manjša od višine olajšave za vzdrževanega družinskega člana, predpisane z zakonom. Kot vzdrževani družinski člani se po citirani določbi ne štejejo osebe, ki z zavezancem živijo v izvenzakonski skupnosti in tudi ne družinski član za čas, ko služi vojaški rok.

Za lastna sredstva za preživljanje se štejejo osebni prejemki, kot so prejemki po pogodbi o delu, stipendije, del družinske pokojnine, ki odpade na družinskega člana in drugi prejemki. Za lastna sredstva pa se ne šteje otroški dodatek kot tudi ne preživnina.

Preživnino, ki jo zavezanec plačuje za otroke na podlagi sodne odločbe, sodne poravnave ali dogovora o preživljanju, sklenjenega po predpisih o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, lahko zavezanec uveljavlja v višini te preživnine, vendar največ do zneska, ki je določen za takega otroka na podlagi 8. člena zakona o dohodnini. Pod enakimi pogoji

se prizna preživnina tudi za razvezanega zakonca, kar pomeni, da se zavezancu, ki plačuje preživnino razvezanemu zakoncu brez lastnih sredstev, prizna olajšava tako, da se mu osnova za dohodnino zmanjša za 8% povprečnega OD zaposlenih v RS.

Kot vzdrževani otroci so v 3. odstavku 9. člena opredeljeni otroci do 18. leta, če nadaljujejo šolanje na srednji, višji in visoki stopnji in niso v delovnem razmerju, pa do

26. leta starosti in za delo nezmožni otroci ne glede na starost. Ne glede na navedeno se za vzdrževane družinske člane štejejo tudi otroci, ki ne izpolnjujejo navedenih pogojev, če nimajo lastnih sredstev za preživljanje, ali so njihova lastna sredstva manjša od višine olajšave za vzdrževanega družinskega člana, in so prijavljeni pri službi za zaposlovanje, vendar le, če živijo v skupnem gospodinjstvu z zavezancem.

Arah – nova turistična agencija na Grosupljem

Petega aprila je bila na Grosupljem odprta turistična agencija Arah. Ime je sicer tudi slovenski priimek, v hebrejščini pa pomeni potnik. Agencijo so ustanovili štirje Grosupeljsčani: Zrnek, Potočnik, Perovšek in Müller za namenom nuditi in opravljati občanom in vsem drugim turistom kar najraznovrstnejše usluge. Agencija organizira in vodi izlete in ekskurzije, ureja turistična in poslovna potovanja, prodaja počitnice na morju, v hribih ali termalnih kopalniških doma in na tujem, prodaja tudi vozovnice – letalske, ladijske in za železniške spalnice, sposoja osebne avtomobile (rent a car), pa konje za ježo ali vprego, organizira prevoze s kočijo itd.

Kot dopolnilno dejavnost namerava nuditi tudi prodajo razglednic domačih krajev, turistično zanimivo literaturo, predmete domače obrti, domače kasete in spominske. Razen tega posreduje priložnostne zaposlitve in projektiranje, montažo in servisiranje alarmnih protivlomnih naprav.

Posebno skrb želi Arah posvetiti turizmu v občini: naj pride čim več turistov v naše kraje in čim več naših ljudi naj bo deležno zaslužka v turističnem gospodarstvu. Po popisu naravne in kulturne dediščine, ki sta ga objavila Aleksander Bassin in dipl. kraj. arh. Jože Novak, imamo v občini 40 naravnih in 440 kulturnih spomenikov, od teh je 100 arheoloških najdišč (najpomembnejša sta Magdalenska gora in Vir), 50 stavbnih spomenikov, 10 naselbinskih spomenikov, 160 umetnostnih spomenikov, zlasti verskih, ter 110 spomenikov partizanstva.

Velika večina naših naravnih in kulturnih spomenikov nima turističnih programov, nekateri med njimi pa so vendarle nekoliko širše znani: samostan Stična ima nekaj desetletij gostov letno. Taborska jama pa skoraj 10.000. V njeni bližini je Tabor, najbolje ohranjena protiturska utrdba v Sloveniji. Program za Tabor ima Arah tako rekoč pripravljen. V občini imamo tudi Muljavo z Jurčičevo rojstno hišo, in muzejem na prostem ter baročno cerkvijo. Tudi muzej Louisa Adamiča v Prapročah naj čim prej turistično zaživi! V bližini Grosupljega je tudi Turjak in Trubarjeva domačija na Rašici. Pozabiti ne smemo na izvir in dolino Krke.

Od prireditve v občini je treba omeniti muljavsko letno gledališče, šentviško zborovsko revijo in motokros, grosupeljsko pešpot po etapah ali v enem dnevu (80 km), del evropske pešpote E 6.

Seveda je vse to malo, vendar agencija Arah upa in želi, da se bo stanje izboljšalo, da bo organizirano turistično ponudbo povečala, s tem pa se bojo povečale tudi občinske turistične zmogljivosti, ki so res skromne: imamo 4 ali 5 dobrih gostiln s hrano, tri kmečke turizme in en motel.

Turistična agencija Arah ima poslovni prostor na Kolodvorski 3, odprta pa je od 8. do 12. in od 15. do 19. ure, ob sobotah pa od 9. do 13. ure.